

הלכות נזקי ממון פרק ב

א. אחד אבות נזקים ואחד התולדות אם היה האב מועד, תולדתו מועדת; ואם היה תם, תולדתו כמוהו. וכל אבות נזקים וכל תולדותיהן, מועדין מתחלתן הן חוץ מקרן ותולדותיו, שהן בתחלה תמין עד שיועדו כמו שבארנו.

ב. כל תולדה באב שלה, חוץ מצוררות המנתזין מתחת רגלי בהמה בשעת הלוכה: שאף על פי שתולדות הרגל הן, ופטור עליהן ברשות הרבים כרגל; ואם הזיקו ברשות הנזק, משלם מן היפה שבנכסיו כרגל שהיא אב אף על פי כן, אינו משלם אלא חצי נזק.

ג. פיצד: בהמה שנכנסה לחצר הנזק והלכה, והיו צוררות מנתזין מתחת רגליה, ושברו את הפלים משלם חצי נזק מן היפה שבנכסיו; ודבר זה, הלכה מפי הקבלה הוא.

ד. וכן אם היתה מהלכת ברשות הרבים, ונתזו צוררות מתחת רגליה לרשות הנזק, ושברו את הפלים משלם חצי נזק. דרסה על הפלי ברשות הנזק, ושברתו, ונפל על פלי אחר, ושברו על הראשון, משלם נזק שלם; ועל האחרון, חצי נזק.

ה. היתה מהלכת ברשות הרבים, ובצטה והתיזה צוררות, והזיקו ברשות הרבים פטור. ואם תפס הנזק רביע נזק, אין מוציאין מידו: שהדבר ספק הוא שמא שנוי הוא ואינו תולדת רגל, שהרי בצטה.

ו. בצטה בארץ ברשות הנזק, והתיזה צוררות מחמת הבעיטה, והזיקו שם חייב לשלם רביע נזק, שזה שנוי הוא בהתזת הצוררות; ואם תפס הנזק חצי נזק, אין מוציאין מידו. ואפלו היתה מהלכת במקום שאי אפשר לה שלא תתזו, ובצטה והתיזה משלם רביע נזק; ואם תפס הנזק חצי נזק, אין מוציאין מידו.

ז. כל המשלם נזק שלם הרי התשלומין ממון, וחייב לשלמו כמי שלוה מחברו ממון שהוא חייב לשלם. וכל המשלם חצי נזק הרי התשלומין קנס, חוץ מחצי נזק שלצוררות שהוא הלכה כמו שבארנו.

ח. זה הכלל כל המשלם מה שהזיק, הרי זה ממון; וכל המשלם יתר או פחות כגון תשלומי כפל או חצי נזק, הרי היתר על הקרן או הפחות קנס. ואין חייבין קנס אלא על פי עדים; אבל המודה בכל קנס מן הקנסות, פטור.

ט. תרנגול שהושיט ראשו לאויר כלי זכוכית, ותקע בו ושברו אם היו בתוכו תבלין וכיוצא בהן, שהושיט ראשו כדי לאכלן משלם חצי נזק, כחצי נזק צוררות, שפך הוא דרכו. ואם היה הפלי ריקן הרי זה משנה, ומשלם חצי נזק בכל הקנסות. וכן סוס שצנף וחרמור שנער, ושבר את הפלים משלם חצי נזק.

י. התרנגולין, מועדין להלך כדרךן ולשבר. היה חוט או רצועה קשור ברגליהן, ונסתבך פלי באותו החוט, ונתגלגל ונשבר משלם חצי נזק. במה דברים אמורים, בשקשרו אדם. אבל אם נקשר על רגליהן מאליו, בעל התרנגולין פטור; ואם היו לחוט בעלים, ולא היה החוט הפקר בעל החוט חייב חצי נזק, שהרי הוא כבור המתגלגל.

יא. הַצְנִיעַ בְּעַל הַחוּט אֶת הַחוּט, וְהִדְסוּ הַתְּרַנְגוּלִים עָלָיו
וְהוֹצִיאֻהוּ, וְנִקְשֶׁר בְּרַגְלִיָּהֶן, וְשִׁבְרוּ בּוֹ אֶת הַכָּלִים אֲף בְּעַל
הַחוּט פָּטוּר, שֶׁהָרִי אָנוּס הוּא.

יב. תְּרַנְגוּלִין שֶׁהָיוּ מִפְּרָחִין מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, וְשִׁבְרוּ אֶת הַכָּלִים
אִם בְּכַנְפֵיהֶם שִׁבְרוּ, מְשַׁלֵּם נֹזֶק שָׁלֵם; וְאִם בְּרוּחַ שֶׁבְּכַנְפֵיהֶם,
מְשַׁלֵּם חֲצֵי נֹזֶק.

יג. הָיוּ מִהֶדְסִין עַל גְּבִי עֵיסָה אוֹ עַל גְּבִי פְרוֹת, וְטָנְפוּ אוֹ נִקְרוּ
מְשַׁלְּמִין נֹזֶק שָׁלֵם. הִזִּיקוּ בְּעֶפֶר אוֹ בְּצִרְרוֹת שֶׁהָעָלוּ בְּפִיהֶם,
אוֹ בְּרַגְלֵיהֶן מְשַׁלְּמִין חֲצֵי נֹזֶק.

יד. הָיוּ מִחֻטְטִין, וְנִפְסַק הַחֻבֵּל, וְנִשְׁבַּר הַדְּלִי מְשַׁלְּמִין נֹזֶק
שָׁלֵם: וְהוּא, שֶׁנִּתְגַּלְגַּל הַדְּלִי מִחֻמָּתָן עַד שֶׁנִּפְּל וְנִשְׁבַּר. וְאִם
הָיָה עַל הַחֻבֵּל אֶכָּל, וּבִעֵת אֲכִילָתָן פִּסְקוּהוּ מְשַׁלֵּם גַּם עַל הַחֻבֵּל
נֹזֶק שָׁלֵם.

טו. הַכֹּלֵב וְהַגְּדִי שֶׁקָּפְצוּ מֵרֹאשׁ הַגָּג מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה, וְשִׁבְרוּ
אֶת הַכָּלִים מְשַׁלְּמִין נֹזֶק שָׁלֵם, מִפְּנֵי שֶׁהֵן מוֹעֲדִים לְדַבֵּר זֶה.
וְכֵן אִם נָפְלוּ, וְהִזִּיקוּ: שֶׁעָלִיתָן לְרֹאשׁ הַגָּג פְּשִׁיעָה; וְאִף עַל פִּי
שֶׁנִּפְּלִיתָן אָנוּס כָּל שֶׁתַּחֲלָתוּ בַּפְּשִׁיעָה וְסוּפוֹ בְּאָנוּס, חַיִּב.

טז. קָפְצוּ מִמַּטָּה לְמַעְלָה, מְשַׁלְּמִין חֲצֵי נֹזֶק: וְהוּא שֶׁנִּתְלָה
הַגְּדִי וְנִסְרַף, וְקָפַץ הַכֹּלֵב; אֲבָל אִם נִסְרַף הַכֹּלֵב וְדָלַג הַגְּדִי,
בֵּין מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה בֵּין מִמַּטָּה לְמַעְלָה חַיִּבִּין נֹזֶק שָׁלֵם. וְכֵן
תְּרַנְגוּל שֶׁדָּלַג, בֵּין מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה בֵּין מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה מְשַׁלֵּם
נֹזֶק שָׁלֵם.

יז. כֹּלֵב שֶׁנָּטַל אֶת הַהֶרְרָה, וְהִלֵּךְ לוֹ לַגְּדִישׁ אִם הִנִּיחָהּ בַּגְּדִישׁ
וְאָכַל אֶת הַחֲלָה, וְהִדְלִיק אֶת הַגְּדִישׁ עַל הַחֲלָה וְעַל מָקוֹם
הַהֶרְרָה, מְשַׁלֵּם נֹזֶק שָׁלֵם; וְעַל שָׂאֵר הַגְּדִישׁ, חֲצֵי נֹזֶק. וְאִם הָיָה
מִגֵּרֵר אֶת הַחֲלָה עַל הַגְּדִישׁ, וְהוֹלֵךְ וְשׂוֹרֵף מְשַׁלֵּם עַל הַהֶרְרָה
נֹזֶק שָׁלֵם, וְעַל מָקוֹם הַגִּחְלָת חֲצֵי נֹזֶק, וְעַל שָׂאֵר הַגְּדִישׁ פָּטוּר.

יח. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשִׁשְׁמֵר בְּעַל הַגִּחְלָת אֶת אֲשׁוֹ וְסִתָּם
הַדִּלְתָּ, וּבָא הַכֹּלֵב וְחָתַר וְנָטַל אֶת הַהֶרְרָה מֵעַל הָאֵשׁ. אֲבָל אִם
לֹא שִׁמְרָה אֲשׁוֹ בְּעַל הָאֵשׁ, חַיִּב עַל שְׂרִפַּת הַגְּדִישׁ; וּבְעַל הַכֹּלֵב,
חַיִּב עַל אֲכִילַת הַהֶרְרָה וְעַל מָקוֹמָהּ.

יט. הַמְשִׁסָּה כָּלְבוֹ שֶׁלַּחֲבֵרוֹ בְּאַחַר פָּטוּר מִדִּינֵי אָדָם, וְחַיִּב בְּדִינֵי
שָׁמַיִם. וּבְעַל הַכֹּלֵב, חַיִּב חֲצֵי נֹזֶק: שֶׁפִּיּוֹן שֶׁהוּא יוֹדֵעַ שְׂאֵם
עוֹרָרוֹ אֶת כָּלְבוֹ לְהִזִּיק נוֹשֵׁף, לֹא הָיָה לוֹ לְהִנִּיחוֹ. וְאִם שִׁסָּהּ
בְּעֶצְמוֹ, בְּעַל הַכֹּלֵב פָּטוּר: שֶׁכָּל הַמְשִׁנָּה, וּבָא אַחֵר וְשָׁנָה בּוֹ
פָּטוּר.

כ. שְׁתֵּי פְרוֹת בְּרָשׁוֹת הָרָבִים, אַחַת רְבוּצָה וְאַחַת מְהֻלָּכֶת,
וּבְעֵטָה מְהֻלָּכֶת בְּרְבוּצָה חַיִּב חֲצֵי נֹזֶק: שְׂאָף עַל פִּי שֶׁדִּרְכָּהּ
לְהִלֵּךְ עָלֶיהָ, אֵין דִּרְכָּהּ לִכְעוֹט בָּהּ.